

כ"ט באלול תשע"ז, 20.9.2017

גיליון מס' 577

פרשת האזינו, ערב ראש השנה

כבני מרון

מאת הרב מאיר נהוראי, משואות יצחק

אחד מהפיוטים הגורמים לנו להתרגש במהלך ראש השנה ויום הכיפורים הוא 'ונתנה תוקף'. בפיוט זה באה לידי ביטוי אפסיותו של האדם – 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר בנפשו יביא לחמו משול כחרס הנשבר', ולעומתו בורא עולם 'מלך א-ל חי וקיים'. כך מודגשת עמידתו לפני בורא עולם: 'וכל באי עולם יעברו לפניך כבני מרון, כבקרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה ותפקוד נפש כל חי ותחתוך קצבה לכל בריה ותכתוב את גזר דינם'. מילים אלו נכתבו בהשראת המשנה במסכת ראש השנה (א,ב): 'בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר (תהלים ל"ג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם'.

לא ברור מה התכוון התנא באומרו, שבאים אנו לפניו כבני מרון, ונחלקו האמוראים במסכת ראש השנה (יח ע"ב) בכוונת המשנה והציעו שלושה פרושים: 'מאי כבני מרון? הכא תרגימו כבני אמרנא. ריש לקיש אמר: כמעלות בית מרון. (אמר) רב יהודה אמר שמואל: כחיילות של בית דוד'. רש"י מסביר כבני אמרנא: ככבשים שמונין אותן לעשרן, ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן, שאין יכולין לצאת כאחד. כמעלות בית מרון - הדרך קצרה, ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה, שהעמק עמוק משני צידי הדרך. לפי שני הפרושים הללו אנו באים כיחידים לפני הקב"ה. כל אחד הולך במעבר צר שאינו מאפשר לחבר נוסף הליכה בצדו. אולם לפי ההסבר השלישי עמידתנו שונה. אנו עומדים 'כחיילות בית דוד' כלומר אף על פי, שכל חייל נמנה בפני עצמו כולם שייכים לצבא אחד לקבוצה אחת. אנו עומדים לפניו כחיילות בית דוד ולא כיחידים. פרוש זה נתמך מגרסת כתב יד קויפמן על המשנה הנחשב כמדויק ביותר: "כבנומרון", נומרון אינו אלא תעתיק של המלה היוונית νομμερο שפירושה גדוד. דהיינו כמו גדוד חיילים - כחיילות בית דוד. ההבדל המהותי בין פרוש זה לקודמיו הוא במטרה והתכלית. בעוד ששני הפרושים הראשונים התמקדו במשפט הנערך לנו על ידי הקב"ה, הרי שלהיות כבני חיילות מעיד על מצעד צבאי של החיילים המיועד לכבודו של הקב"ה.

בראש השנה ממליכים אנו את ה' למלך על כל הארץ. לשם כך עומדים אנו כצבא במסדר ומריעים וממליכים את הקב"ה וברור שביום זה לא בוכים ולא מייללים. התרועעות הן תרועות המלכה ולא יבבה. אם כן שני פרושים מרכזיים מלווים אותנו בהסבר המשנה - או שעומדים אנו כבקרת רועה עדרו, כצאן המונהג ומושגח על ידי מנהיגו או שאנו עומדים זקופים במסדר חיילים וממליכים את הקב"ה. מחבר הפיוט הכריע ואימץ את הפרשנות האמוראית שסוברת שעמידתנו היא 'כבני אמרנא', ככבשים שמונה הרועה.

ההבדל בין הפרשנויות השונות לבני מרון משקף את מהותו של ראש השנה. האם ראש השנה הוא יום של המלכת ה' באטמוספירה חגיגית או שמדובר ביום של דין, שבו הספרים נפתחים, ושבנו אנו עוברים תחת שבטו של הבורא.

יתכן ויש לראות בראש השנה יום שמשלב בין דין להמלכה, וניתן לדייק כך מדבריו של הרמב"ם (הלכות חנוכה ומגילה ג) בנימוקו מדוע אין אנו אומרים הלל בראש השנה : '... אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה'. לדעת הרמב"ם ראש השנה הוא לא יום של שמחה יתרה, אבל גם לא יום שכולו מתח ואימה. זהו יום של שמחה בכפוף לכך שהוא יום דין. וזהו יום שעלינו לזעוק לא רק על עם ישראל אלא על כל אומות עולם.

ראש השנה הוא יום אוניברסלי של כלל האומות בעולם, ומתפללים אנו שחביב אדם שנברא בצלם. כמו כן לא ניתן להתעלם מההיבט הפרטי, שכן מדובר בנקודת זמן מיוחדת בזמן אמירת הפיוט. לקראת שנה חדשה בנקודת המעבר אדם מרגיש התרגשות גדולה וניצב בביטחון עצמי גבוה לקראת המלכת הקב"ה בעולם כבני חיילות בית דוד, אולם מצד שני יש מתח ופחד שמתלווים לקראת התחלה חדשה מי יחיה ומי ימות.

יהי רצון שנזכה לשנה טובה ומשמעותית, שנת החלמה לחולים, שנה שבה הבראים ימשיכו בשמירת הגוף והנפש. שנת יבול, וגשמים, שנת שלום עולמי, שנה של חסד ומעשים טובים. ונפטיר בתפילה שה' ישמור את חיילנו, שוטרנו, וכל אלו הנמצאים בקו האש. קבץ את נדחנו מארבע כנפות הארץ וששלטון של צדק ואמת ישרור בארץ.

הרב מאיר נהוראי, נשוי לעידית אב לעשה וסב לעלושה, רב המושב משואות יצחק, יו"ר ארגון רבני בית הלל, ר"מ בבית המדרש לנשים במגדל עז.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il